

Některé rány zalepit nelze...

JAK POZNAT DOMÁCÍ NÁSILÍ A REAGOVAT

PRŮVODCE

PRO PRAKTICKÉ LÉKAŘE A LÉKAŘKY

Co je to domácí násilí?

Opakované násilné jednání nebo vyhrožování takovým jednáním, v jehož důsledku dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti nebo hrozí, že k němu dojde. K násilí dochází mezi osobami v rodinném nebo jiném blízkém vztahu, které spolu často žijí ve společné domácnosti. Jedná se o stav, kdy jedna osoba využívá své převahy (fyzické, psychické, ekonomické) nad osobou druhou. Tyto pozice jsou neměnné!

Práce s rodinami, ve kterých dochází k násilí, je pro praktické lékaře obtížná. Tento průvodce je napsán tak, aby lékařům pomohl identifikovat znaky domácího násilí a oni mohli dle toho adekvátně reagovat.

Výskyt domácího násilí je poměrně vysoký a je pravděpodobné, že praktický lékař při své každodenní praxi se s obětí domácího násilí setkává. Praktičtí lékaři jsou hlavní profesní skupinou, na kterou se oběti domácího násilí mohou obracet a obracejí a současně jsou to oni, kdo mohou mezi prvními znaky domácího násilí rozpoznat a účinně na ně reagovat.

Reakce lékaře při komunikaci s obětí domácího násilí vyžaduje nesoudící, podpůrné postoje, znalosti o fyzických a psychických znacích domácího násilí, porozumění, nenátlaková doporučení a rady.

V neposlední řadě pomoc lékař je v poskytnutí kontaktů na následnou péči a pomáhající organizace.

děti vidí rozdíl

Možné znaky oběti domácího násilí

Některé znaky fyzického poranění mohou zahrnovat:

- podlitiny na hrudníku, břiše, krku-
- mnohočetná poranění-
- zranění během těhotenství
- prasklé ušní bubínky
- opakovaná zranění
- opožděné vyhledání lékařské pomoci

Ženy se většinou s fyzickými zraněními nesvěřují, nedávají na sobě fyzické násilí na nich páchané znát. Často znaky skrývají, či maskují (dlouhé rukávy, roláky, šátky, make-up,...)

Možné znaky psychického týrání:

Psychické násilí může zahrnovat hrozby, vydírání, nátlak, urážky, ponižování. Pod tuto formu domácího násilí bychom mohli zařadit i týrání ekonomické, nebo sociální. Ženy nemusí samy uznat nebo si uvědomit, že se jedná o týrání. Velmi často se zdráhají přiznat okolí, co se děje. Mají strach, stydí se, dávají si za situaci vinu. Také se obávají, že jim nikdo nebude věřit.

Oběť psychického násilí může projevat:

- úzkost, záchvaty paniky, stres a / nebo deprese
- nemoci vyvolané stresem
- zneužíváním drog, včetně závislosti na uklidňujících práscích, či alkoholu
- chronické bolesti hlavy, astma, neurčité bolesti
- bolesti břicha, chronický průjem
- stížnosti na sexuální dysfunkce, vaginální výtok
- bolest kloubů, bolest svalů
- poruchy spánku
- poruchy příjmu potravy
- pokusy o sebevraždu, psychiatrická onemocnění
- gynekologické problémy, opakované potraty, chronické pánevní bolesti

Ostatní ukazatele

Žena může být:

- nervózní, stydí se nebo je v komunikaci vyhýbavá
- obhájí svého partnera
- sděluje, např. že občas mívá sklony k hněvu, agresi, které jsou dle oběti vždy odůvodněné
- může být nesvá, nepřírozená, v úzkosti v přítomnosti svého partnera
- je doprovázena svým partnerem, který mluví za ní
- dává nepřesvědčivá odůvodnění a původ svých zranění
- zdráhá se přijmout vaši radu či doporučení
- žena je krátce po rozvodu či rozchodu

Možné znaky domácího násilí a jeho vlivu u dětí a mládeže

Fakt o vlivu a dopadu domácího násilí na děti může být v některých případech (v některých vztazích) katalyzátorem k prospěšné změně. Děti se snaží rodičům v nelehkých situacích pomoci, situaci vnímají velmi intenzivně, i když o tom nemluví nebo nejsou přímými účastníky násilí. I s tím souvisí fakt, že domácí násilí a zneužívání často existují vedle sebe.

Myslete na to, že praktičtí lékaři jsou povinni zneužívání dětí a podezření ze zneužívání dětí hlásit. Praktický lékař může pomoci při péči o děti postižené domácím násilím i tím, že ženě poskytne podporu k řešení situace. Žena potřebuje podpořit v uvědomění si ochrany svých dětí a v ujištění, že zodpovědnost za páchaní násilí zůstává na násilníkovi, nikoli na ní.

Ukazatele u dětí

- agresivní chování a agresivní jazykový projev
- úzkost, nervozita, roztěkanost
- obtížné přizpůsobování se změnám
- psychosomatická onemocnění
- noční pomočování a poruchy spánku
- "předvádění" týrání např. zvířátka

Kladení otázek ženám

Detaily vašich otázek se budou odvíjet od toho, jak dobře znáte svou pacientku.

Široké otázky by mohly zahrnovat:

- „Jak to jde doma?“
- „Jak se vám daří ve vztahu?“
- „Je (ještě) něco, co se děje, co by mohlo mít dopad na Vaše zdraví?“

Příklady konkrétních otázek souvisejících s klinickým vyšetřením patří:

- „Zdáte se mi trochu nervózní. Je doma všechno v pořádku?“
- „Když vidím zranění, jako je toto, chtěla bych vědět, jestli Vám někdo neublížil?“
- „Je tu ještě něco, o čem jsme nemluvili, co by mohlo s Vaším současným stavem souviset?“

Některé další přímé otázky mohou zahrnovat:

- „Jsou momenty, kdy se svého partnera bojíte?“
- „Myslíte na svou bezpečnost a bezpečnost vašich dětí?“
- „Chová se k Vám partner tak, že to ve Vás vyvolává pocit smutku, strachu či úzkosti?“
- „Myslím, že je tu spojitost mezi Vámi (uved'te onemocnění), a způsob, jakým se k Vám partner chová?“

Pokud čeština není rodným jazykem ženy, použijte kvalifikovaného tlumočníka. Nepoužívejte jako tlumočníka jejího partnera nebo dítě. Uvědomte si, že muži i ženy mají tendenci minimalizovat násilí, zvláště když jsou spolu.

Jak reagovat, když se žena svěřá

Naslouchejte - Naslouchání může být pro zneužitou a týranou ženu velmi posilujícím zážitkem.

Vyjádřete empatii

„To pro Vás muselo být velmi těžké.“

Oceňte, že se Vám žena svěřila

„Muselo pro Vás být velmi těžké o tom mluvit.“

„Jsem ráda, že jste o tom se mnou dnes mluvila.“

Zdůrazňujte nepřijatelnost násilí

„Nikdo si nezaslouží, aby s ním bylo zacházeno tímto způsobem.“

Vyhnete se naznačování, že žena je zodpovědná za násilí

„Proč jste s takovým člověkem?“

„Proč jste už dávno neodešla?“

„To je těžko uvěřitelné, co říkáte.“

„Co jste mohla udělat, abyste té situaci zabránila?“

„Proč Vás uhodil?“

Pomozte posoudit bezpečnost ženy a dětí

- Promluvte si s ženou sám/sama.
- Je žena po návratu domů v bezpečí? Existuje nějaké ohrožení?
- Jsou její děti v bezpečí?
- Vyžaduje situace ženy okamžité bezpečné místo (např. AD)?
- Je třeba zvážit alternativní odchod od lékaře (např. postraním vchodem)?
- Pokud nehrozí akutní nebezpečí, jak bude v bezpečí žena později? Je třeba pro ni vypracovat bezpečnostní plán?
- Nepotřebuje žena okamžitou krizovou intervenci?
- Má partner zbraně, kterými by jí mohl ohrožovat?
- Má žena v momentě ohrožení komu zavolat? Krizové linky, policie, známí? Má žena tyto kontakty?
- Pomozte sestavit bezpečnostní plán. (Pokud by musela žena společné obydlí opustit, jaké možnosti má?
- Kdy je na to nejvhodnější čas? Kdy není partner doma? Může ji někdo podpořit? Může ji někdo odvézt? Koho může kontaktovat?)
- Informujte také ženu o možnosti služeb, které v této problematice existují.

„To bylo statečné, že jste mi to řekla. Násilné chování vůči Vám, či jiným členům rodiny je nepřijatelné. Ovlivňuje to jak Vás, tak i Vaše děti. Věděla jste o službách, které Vám mohou ve Vaší situaci pomoci?“

Dokumentujte tyto plány pro možné budoucí použití, či spolupráci např. s policií.

V důsledku zveřejnění domácího násilí bývají muži agresivnější, proto předně zvažte bezpečnost ženy i dětí.

Objeví-li se v ordinaci partner, neptejte se muže na to, jestli násilí na ženě páchá. Vy můžete věc oznámit, pokud budete mít souhlas ženy.

Je-li podezření na násilí, jsou zapotřebí další informace, začněte s širokými otázkami, jako jsou:
„Jak to jde doma?“

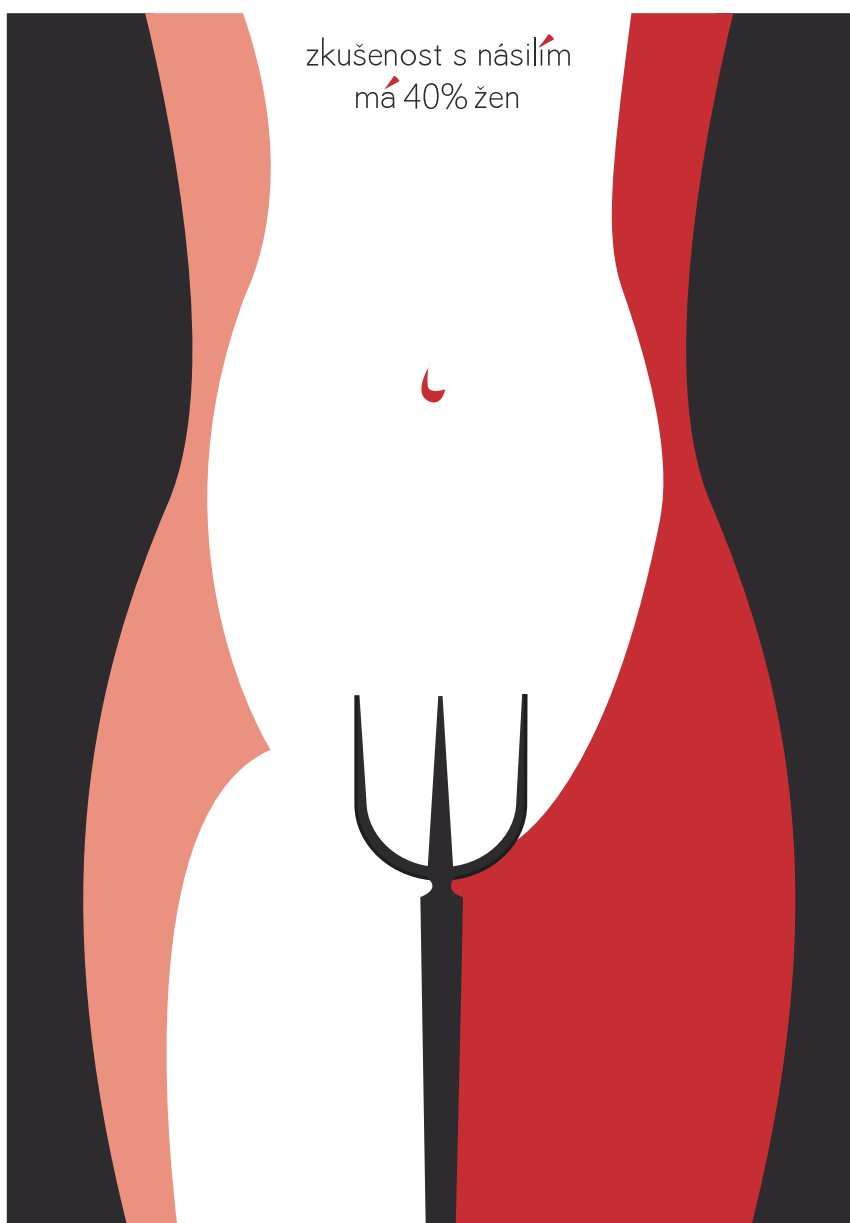
Pokud se žena svěří, že je na ní násilí páčáno, zeptejte se konkrétněji.

„Někteří muži, když jsou např. ve stresu, tak zraňují i ty, kteří je mají rádi. Jak to cítíte Vy? Děje se toto i vás doma? Věděla jste, že existují organizace a služby, které Vám mohou pomoci?“

Párová či manželská terapie, nebo jiná práce s páry, kde aktuálně probíhá násilí, nemusí být vhodná, protože může ohrožovat bezpečí ženy.

Práce s domácím násilím, kdy oba partneři dochází do vaší praxe

- Potřeby mužů a žen by měly být řešeny samostatně.
- Pokud se žena svěří s tím, že je týrána partnerem, vyslechněte ji samostatně, bez přítomnosti partnera.
- Potvrďte ženě, že její zdraví a bezpečnost jsou důležité, a že všechny informace jsou důvěrné, pokud to ona nebude chtít jinak (např. kontaktovat policii, pomocné organizace, apod.).
- Pokud žena souhlasí, že týrání nahlásí, je třeba vypracovat bezpečnostní plán či postup. Pokud má možnost po nahlášení být (s dětmi) v jiném než společném obydlí, měla by se tam přestěhovat.
- Pokud je lékař ženě nápomocný a její partner je také jeho pacientem, nejedná se o střet zájmů.
- Lékař by měl mít ve smlouvě se zaměstnanci ujištění, že všechny informace pacientů jsou důvěrné.

Dokumentace

Popište fyzická zranění. Zahrňte typ, rozsah, stáří a umístění všech fyzických zranění. Pokud se domníváte, že je příčina násilí, ale vaše pacientka to nepotvrdila, může být důležité zahrnout vaše komentáře, o tom, zda její vysvětlení je věrohodné, přesné, dostačující. Zvažte, jestli zranění nevyfotografovat (po domluvě s pacientkou). Zaznamenejte, co pacientka řekla (citujte) a veškeré příslušné chování, které jste pozorovali.

Tyto informace mohou sloužit jako důkaz vůči pachateli.

Pokyny pro průběžnou péči

- Zvažte bezpečnost pacientky jako prvořadou věc.
- Průběžně zjišťujte, zda-li nedochází k eskalaci násilí a násilí není páčáno také na dětech.
- Podpořte ženu v tom, že se může rozhodovat sama za sebe. Ptejte se, co by potřebovala a nabídněte jí možnosti řešení její situace.
- Respektujte úsilí, které žena ve své situaci vynaložila.
- Poskytněte emocionální podporu.
- Seznamte se se službami, které jsou poskytovány obětem domácího násilí a ženě tyto kontakty předejte. Nebo jí sdělte, že v případě potřeby se na vás může obrátit a vy jí můžete na tyto služby odkázat.

Jak můžete ve své praxi pacientům/-kám sdělit, že víte o této problematice

- Vyvěšené plakáty v čekárně
- Letáky s podrobnějšími informacemi o domácím násilí, letáky organizací, které s touto problematikou pracují k dispozici v čekárně
- Pokud máte kartičky k objednávání, na druhé straně mějte telefonní kontakty na pomocné organizace nebo telefonní linky

Všechny ženy, bez ohledu na rasu, věk, schopnosti nebo sexuální orientaci, mají právo žít v bezpečném prostředí. Dejte ženě znát, že se zajímáte o její bezpečí, podpořte ji a pomozte zvážit její možnosti. Předejte jí kontakty na organizace, které ji mohou pomoci.

Kontakty:

Na koho můžete oběť odkázat?

- Policie ČR - 158
- Linka právní pomoci – proFem – 608 22 22 77 (každé úterý 9-12, středa 17,30-20,30)
- Bílý kruh bezpečí, 2 51 51 13 13 NONSTOP
- ROSA , SOS tel.: + 420 602 246 102 (Po-Pá: 9-18 hod.)
- ACORUS, nonstop telefonní linka: 283 892 772
- Intervenční centra – <http://www.domaci-nasili.cz/>

proFem, o.p.s.

Plzeňská 66, 150 00 Praha 5

Tel. 00420 224 910 744

Fax:: 227 077 969

E-mail: info@profem.cz

www.profem.cz

Střepy (pro) štěstí

Nezavírejte oči před domácím násilím